

zorični samogotovi postavljenosti subjekta, ki samega sebe vidi kot objekt. Za kaj gre v tem pogledu, Julija Kristeva dovolj razvidno pojasnjuje v razlagi Freudovih pogledov na jezik: »Freud ugotavlja neustreznost (*inadéquation*), neravnotežje med seksualnim in verbalnim. To, kar govoreče bitje *pravi*, ne zajema seksualnosti. Seksualnosti se ne more izreči ali se vsekakor ne more izreči povsem. Lacan povzame to idejo, ko zatrdi, da »užitek ni cel« in da »se ne da izreči cele resnice.«³ Glede na temeljnost in konstitutivnost seksualnosti za »govoreče bitje«, ni čudno, da se neustreznost med jezikom in seksualnostjo takoj razume v daljnosežnih posledicah za pojem resnice, ki lahko deluje hkrati kot vez in kot temeljni razcep med subjektivnim in realnim nasploh. Kako se v ta razcep umešča (torej hkrati, kako se postavlja kot vez) reprezentacija »besed in stvari«, je bilo že velikokrat na veliko načinov razloženo, ob tem pa na nobenem koncu razlage ni usahnila potreba po ponovni in ponovni elaboraciji. Za naš tukajšnji nekoliko skromnejši namen je pomembno, da je reprezentacija realnosti (besed in stvari ...) hkrati produkcija, še zlasti »ne nazadnje« estetska produkcija. Če je le-ta večinoma proizvodnja fikcije, proizvodnja domišljijjskih objektov ipd., se nam fikcija v zgoraj omenjeni dialektiki pokaže v svoji nenadomestljivi produktivni funkciji za razsežnost realnosti. Prav v tem, da je fikcija proizvodnja »ne-realnosti«, da je neizbežno brez izjeme in vedno reprezentacija, je torej tudi oznaka »resnice« v njeni končni in »celostni« neizrekljivosti.

Ali bi se nam ta dialektika kazala tako brez obstoja filma in reprezentacijske prakse, ki jo reproducira filmska in vsa avdiovizualna produkcija? To je tisto retorično vprašanje, ki je postavljeno ravno zato, ker realnosti, ki je nastala skupaj z nečim, »brez tega« sploh ni. »To« je v našem primeru prav film in reprezentacijska praksa, ki jo filmska produkcija pač omogoča. Če na prvi naivni ravni rečemo, da gre za reprezentacijsko prakso, ki »podvaja realnost«, smo naredili prvi korak k temu, da uvidimo, kako je to »podvajanje« veliko več kot golo razmerje upodobljenega in podobe. Ne nazadnje je vpisano v red stvari kot kompleksna proizvodnja realnosti, ki je usmerjena na perceptivni aparat. V primeru filma – vse skupaj se kajpak začne s fotografijo – je reprezentacijska praksa zelo posebna in po svoji neizmerljivi kompleksnosti presega zmožnosti prejšnjih reprezentacijskih praks, kar je seveda posledica objektivirajočega učinka kinematograf-

³ Na strani filma je ta vidik velikokrat našel svoj izraz v vrsti bolj ali manj posrečenih upodobitev, ki so z namenom ali brez njega ironično odslikavale »šolsko realnost«. Spomnimo se zlasti Sternbergovega *Plavega angela*, čeprav je dejstvo, da gre za *filmsko* upodobitev sesutja pedagoške realnosti preko subjektivne destrukcije osebe profesorja Unratha, kajpak zelo pomenljivo za poslednji razmislek o razmerju filma in pedagoških sistemov.